

Discussie over "killer robots"; belangrijk maar oppervlakkig

Begin deze week barstte internationaal een media discussie los over militaire robots die zelfstandig beslissen over leven of dood. Aanleiding: een open brief gericht aan de Verenigde Naties, door honderd topmensen op het gebied van kunstmatige intelligentie (KI).

Robotisering van legers is niet nieuw

Eerst een voorbeeld van wat al jaren gaande is. Een vijandelijk object (een mens?) nadert een afrastering. Een robot, geïnstalleerd op een onbemande wachttoren, verzamelt en verwerkt informatie: de vorm van het object, de bewegingen die het maakt, het warmtebeeld en of het metaal met zich draagt. Enkele seconden later is 'de vijand' uitgeschakeld. Volgens de berichten over dit soort installaties wordt het besluit tot vuren nog steeds genomen door een mens, die kilometers verderop achter een beeldscherm zit. De veronderstelling dat die mens iedere keer weer diep nadenkt vóór hij op de knop drukt lijkt mij naïef. Het gezond verstand zegt bovendien dat er allang geëxperimenteerd wordt met robots die geen behoefte meer hebben aan een militair die zeven maal vierentwintig uur per etmaal in diepe eenzaamheid zit te wachten op een vijandelijk object (en die misschien ooit uit de school gaat klappen over zijn diensttijd). De huidige mediadiscussie gaat hier al niet meer over. Die richt zich op 'aanvallende robots'.

Volgende stap: aanvallende robots

Aanvallende robots zijn volop in ontwikkeling en ze zijn complexer en bewegelijker omdat zij actief 'de vijand' opzoeken. Op dit moment zijn het vooral onbemande vliegtuigjes: drones. Door de technologische ontwikkeling zullen die steeds kleiner worden. En het zal niet bij vliegende objecten blijven. De discussie is nieuwswaardig geworden door die open brief. De honderd topmensen – ondernemers en onderzoekers van bedrijven als Alphabet (Google) en bekende universiteiten – waarschuwen tegen misbruik. Elon Musk van de zelfrijdende Tesla's is de bekendste. Musk is representatief voor een deel van de ondertekenaars: mensen die een groot deel van hun vermogen hebben gestoken in de ontwikkeling van KI. Deze mensen zijn niet per definitie slecht maar ze hebben wel een bepaald eigenbelang, namelijk dat KI zal worden geïntegreerd in alle mogelijke producten. Van auto's tot koelkasten en camera's op de openbare weg. Een van de vele overeenkomsten tussen een Tesla en een 'killer robot' is dat zij mensen moeten kunnen onderscheiden van dieren en dingen en dat zij gedragingen tot op zekere hoogte moeten analyseren om een voorspelling te kunnen doen. Wij moeten ons afvragen welke aspecten van 'killer drones' niet zo snel door Elon Musk c.s. naar voren gebracht zullen worden.

Tijd om nog een paar vragen te stellen

1. Moet een dergelijke discussie niet voortdurend vergezeld worden van de vraag of KI en robotica (een combinatie met onvoorstelbare technologische mogelijkheden) ongehinderd in nieuwe wapens mogen worden geïntegreerd?
2. Indien nee, welke rol zal dan het internationaal recht kunnen spelen (want: "als zij het doen moeten wij het ook doen")?
3. Welke taak heeft de overheid hier? De Nederlandse bijvoorbeeld. Als medewetgever, als Navo-lid of als lidstaat van de EU.

4. Leidt het onderscheid defensieve versus aanvallende wapens niet af van de onderliggende vragen naar de morele kanten van beslissingen over leven en dood zonder menselijke afweging?

Nb: In Duitsland worden deze vragen nu op het hoogste niveau wel gesteld met betrekking tot autonoom rijdende auto's. Het gaat daarbij in feite over 'collateral damage' in de praktijk van het (autonoom) autorijden. Maar zelfs daarover is het tot nu toe in Nederland erg stil.

Jan W. Schnerr, 26 augustus 2017